

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НУ «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПРАВА ЄС
(CONTEMPORARY ISSUES IN INTERNATIONAL AND EU LAW)**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для підготовки здобувачів вищої освіти
освітнього ступеня «магістр»
за спеціальністю 081 «Право»
Освітньо-професійна програма «Кримінальна юстиція
(Суд. Прокуратура. Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
кримінального права та
правосуддя
Протокол № 2 від «30» вересня
2022 року

Чернігів 2022

Актуальні проблеми міжнародного права та права ЄС (Contemporary issues in international and EU law). Методичні вказівки до семінарських занять для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня «магістр» за спеціальністю 081 «Право» освітньо-професійна програма «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»/ Укл.: Дмитренко Д.О. Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». 2022. 28 с.

Укладач: Дмитренко Діана Олегівна, викладач кафедри кримінального права та правосуддя

Відповідальний за випуск: Сенченко Надія Миколаївна, доцент кафедри кримінального права та правосуддя, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: Селецький Олексій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПРАВА ЄС».	5
Тематичний план навчальної дисципліни «Актуальні проблеми міжнародного права та права ЄС».....	5
1.2 Структура навчальної дисципліни	9
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми міжнародного права та права ЄС».....	11
2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	13
Питання для самоконтролю	25

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Актуальні проблеми міжнародного права та права ЄС» має першочергове теоретичне та практичне значення на сучасному етапі розвитку світу. В умовах політичної, економічної та соціально-культурної глобалізації визначилися нові пріоритети розвитку національного та міжнародного права. Реформаційні процеси у правовій системі України викликають необхідність дослідження положень міжнародного права та права Європейського Союзу з метою імплементації норм міжнародних договорів до національного законодавства.

Стратегічними пріоритетами зовнішньої політики України визначено входження держави до європейського політичного, інформаційного, економічного і правового простору. З метою забезпечення належного виконання зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи, досягнення відповідності політичній складовій Копенгагенських критеріїв щодо набуття членства в Європейському Союзі, актуальним є вжиття необхідних заходів для конвергенції українського права до європейських стандартів. З метою інтеграції України у світовий правовий простір виникає необхідність дослідження найважливіших питань права Європейського Союзу.

Ознайомлення магістрів з актуальними питаннями й основами теорії і практики міжнародного публічного і приватного права та права Європейського Союзу є необхідним елементом професійної підготовки майбутніх юрисконсультів, адвокатів, прокурорів, суддів, правознавців та науковців.

Дисципліна «Актуальні проблеми міжнародного права та права ЄС» поділена на три модулі, в яких окремо досліджуються актуальні проблеми та теорії міжнародного публічного та приватного права; права Європейського Союзу та Міжнародного захисту прав людини. Зазначений курс також передбачає інтенсивну підготовку магістрів до єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ), який є обов'язковим компонентом атестації здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право».

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПРАВА ЄС»

Тематичний план навчальної дисципліни «Актуальні проблеми міжнародного права та права ЄС»

Тема 1. Загальна характеристика та окремі питання міжнародного публічного права

Предмет та об'єкт міжнародного публічного права. Функції міжнародного права. Основні принципи міжнародного права. Джерела міжнародного права. «М'яке право». Поняття та види суб'єктів міжнародного права. Україна як суб'єкт міжнародного права. Взаємодія міжнародного на національного права. Правонаступництво держав у міжнародному праві. Основні галузі та інститути міжнародного публічного права. Міжнародно-правові засади співробітництва України з суб'єктами міжнародного права, та питання її визнання.

Тема 2. Міжнародно-правові підстави та засоби зміни державної території

Форми визнання держав. Основні принципи міжнародного публічного права. Поняття і види територій у міжнародному праві. Правовий режим державних кордонів. Міжнародно-правові підстави та зміни державної території. Питання статусу та режиму морських просторів, зокрема участь України у міжнародних конвенційних механізмах. Міжнародно-правові засади статусу та режиму повітряних та космічних просторів, зокрема участь України у міжнародних конвенційних механізмах.

Тема 3. Міжнародно-правові засоби вирішення спорів. Відповідальність у міжнародному праві

Поняття та класифікація мирних засобів вирішення міжнародних спорів. Практика розгляду спорів за участі України у міжнародних судових установах. Поняття, ознаки та види міжнародно-правової відповідальності. Підстави міжнародної відповідальності.

Складові елементи міжнародного правопорушення. Види міжнародних правопорушень. Злочини міжнародного характеру. Порядок та обставини звільнення від міжнародно-правової відповідальності.

Наслідки порушення міжнародно-правових зобов'язань у міжнародному праві. Поняття та джерела права міжнародної безпеки. Системи колективної безпеки. Правове регулювання застосування сили у міжнародних відносинах та систем колективної безпеки.

Тема 4. Право міжнародних договорів

Поняття та джерела права міжнародних договорів. Види міжнародних договорів. Основні суб'єкти права міжнародних договорів.

Віденська конвенція про право міжнародних договорів. Стадії укладання міжнародних договорів. Припинення та недійсність договору.

Порядок укладення, виконання та припинення дії міжнародних договорів України. Право міжнародних договорів і національне право. Основні міжнародні договори у галузі прав людини. Міжнародні договори і Конституція України. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правовий статус індивіда. Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням.

Тема 5. Право міжнародних організацій

Поняття, природа та види міжнародних організацій. Основні джерела права міжнародних організацій. Основні функції та органи міжнародних організацій. Структура, повноваження та функції Організації Об'єднаних Націй. Спеціалізовані установи ООН. Європейська система міжнародних організацій. Міжнародно-правові питання участі України в міжнародних організаціях. Міжнародні зобов'язання України у сфері охорони навколишнього середовища.

Тема 6. Загальні положення та суб'єкти міжнародного приватного права. Колізійні норми

Поняття, предмет, методи та джерела міжнародного приватного права. Система міжнародного приватного права. Колізійні норми та їх види. Особливості та кваліфікація колізійної норми. Конфлікт кваліфікацій. Проблеми застосування колізійних норм.

Уніфікація та гармонізація норм міжнародного приватного права. Суб'єкти міжнародного приватного права. Методи регулювання відносин в міжнародному приватному праві. Правовий статус фізичних та юридичних осіб у міжнародному приватному праві. Правовий статус держави у міжнародному приватному праві.

Тема 7. Право власності, зовнішньоекономічні договори та деліктні зобов'язання у міжнародному приватному праві

Колізійні питання права власності. Поняття та правове регулювання іноземних інвестицій. Поняття та об'єкти промислової власності у міжнародному приватному праві. Охорона права промислової власності іноземців в Україні. Колізійні питання права власності за законодавством України. Загальні положення про деліктні зобов'язання. Деліктні зобов'язання з іноземним елементом у законодавстві України. Загальні положення зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Застосування «Правил ІНКОТЕРМС» в зовнішньоекономічних договорах. Договірні зобов'язання у міжнародному приватному праві.

Тема 8. Правовідносини з іноземним елементом

Положення про шлюбно-сімейні відносини в міжнародному приватному праві. Питання спадкування у міжнародному приватному праві. Порядок укладення та розірвання транскордонних шлюбів, правове регулювання особистих немайнових і майнових відносин подружжя, ускладнених іноземним елементом. Правовідносини між батьками та дітьми. Усиновлення в міжнародному приватному праві. Колізійні прив'язки, застосовувані до регламентації трудових відносин з іноземним елементом. Правове регулювання праці іноземців в Україні. Правове регулювання праці громадян України за кордоном.

Тема 9. Міжнародний цивільний процес та способи вирішення спорів з іноземним елементом

Міжнародний цивільний процес. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні. Міжнародні договори з питань цивільного процесу. Міжнародний комерційний арбітраж та інші альтернативні способи вирішення спорів з іноземним елементом. Поняття та види міжнародного комерційного арбітражу. Процедура розгляду справ у міжнародному комерційному арбітражі. Виконання арбітражних рішень. Законодавство України про міжнародний комерційний арбітраж.

Тема 10. Право Європейського Союзу та його особливості. Галузевий механізм права Європейського Союзу.

Поняття, становлення, правова природа та особливості права Європейського Союзу. Методи правового регулювання європейської інтеграції. Види суб'єктів права ЄС. Структура права Євросоюзу. Основні джерела права ЄС. Поняття «наднаціональності» у праві ЄС. Міжнародно-правові інструменти впливу правової системи Європейського Союзу на правопорядок України, зокрема питання наднаціональності. Основні елементи організаційно-

правового механізму ЄС. Договірний механізм ЄС та його складові. Договори, які регулюють відносини в ЄС. Договори, які регулюють відносини Європейських інтеграційних організацій з іншими суб'єктами міжнародного права. Інституційний механізм європейських інтеграційних організацій. Система судових установ в ЄС. Загальні положення і правовий статус Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (набуття чинності, загальні положення, інституційний механізм, механізми вирішення спорів). Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Тема 11. Окремі питання міжнародного гуманітарного права. Міжнародний захист прав людини.

Поняття та предмет регулювання Міжнародного гуманітарного права як галузі міжнародного права. Джерела міжнародного гуманітарного права. Основоположні принципи Міжнародного гуманітарного права. Поняття збройного конфлікту. Міжнародний і неміжнародний збройні конфлікти: їх особливості та типологія. Сторони й ознаки міжнародного збройного конфлікту. Ознаки, сторони і правовий режим неміжнародного збройного конфлікту. Категорії учасників/неучасників збройних конфліктів. Статус комбатантів та інших учасників/неучасників збройного конфлікту у міжнародному гуманітарному праві. Міжнародна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права. Режим військового полону. Засоби та методи ведення війни. Поняття, особливості та види нейтралітету під час війни. Режим воєнної окупації та його особливості. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правовий статус індивіда. Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням. Роль і значення (Європейської) Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 року. Роль і значення практики Європейського суду з прав людини для правової системи України. Основні міжнародні договори у галузі прав людини.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної/заочної форми навчання									
		Всього		У тому числі							
				Лек.		Пр.		Лаб.		С.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Модуль 1											
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми міжнародного публічного права											
1	Загальна характеристика та окремі питання міжнародного публічного права	10	10	0	0	0	0	-	-	10	10
2	Міжнародно-правові підстави та засоби зміни державної території	10	10	2	0	2	0	-	-	6	10
3	Міжнародно-правові засоби вирішення спорів та відповідальність у міжнародному праві	10	14	2	2	2	2	-	-	6	10
4	Право міжнародних договорів	10	14	2	2	2	2	-	-	6	10
5	Право міжнародних організацій	10	10	0	0	0	0			10	10
	Разом за змістовим модулем 1	50	58	6	4	6	4	-	-	38	50
Модуль 2											
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми міжнародного приватного права											
6	Загальні положення та суб'єкти міжнародного приватного права. Колізійні норми	10	10	0	0	0	0	-	-	10	10
7	Право власності, зовнішньоекономічні договори	10	14	2	2	2	2	-	-	6	10

	та деліктні зобов'язання у міжнародному приватному праві.										
8	Правовідносини з іноземним елементом.	10	10	0	0	0	0	-	-	10	10
9	Міжнародний цивільний процес та способи вирішення спорів з іноземним елементом.	10	14	2	2	2	2	-	-	6	10
	Разом за змістовим модулем 2	40	48	4	4	4	4	-	-	32	40
Модуль 3											
Змістовий модуль 3. Актуальні проблеми права ЄС											
10	Право Європейського Союзу та його особливості. Галузевий механізм права Європейського Союзу.	15	15	2	0	2	0	-	-	11	15
11	Окремі питання міжнародного гуманітарного права. Міжнародний захист прав людини.	13	19	2	2	2	2	-	-	9	15
	Разом за змістовим модулем 3	30	34	4	2	4	2	-	-	20	30
	Усього годин за дисципліну	120	140	16	10	14	10	-	-	90	120

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми міжнародного права та права ЄС»

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»», затвердженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора ЧНТУ від 31.08.2020 р. №26.

З даної дисципліни, навчальним планом передбачений екзамен (диференційований залік) в кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання усіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на екзамені (диференційованому заліку). Складання екзамену (диференційованого заліку) є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для здобувачів вищої освіти, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру (з мінімальними вимогами до знань) та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен (диференційований залік).

Повторне складання екзамену (диференційованого заліку) з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання здобувачами вищої освіти та інших формах, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни.

Семестровий контроль у вигляді заліку проводиться під час сесії за двома теоретичні питання (по 20 балів максимум за кожне). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки отриманої на заліку. Взаємозв'язок між набраними балами і оцінкою наведений у робочій програмі навчальної дисципліни.

Семестровий контроль у вигляді екзамену проводиться під час сесії за двома теоретичними запитаннями (по 20 балів максимум за кожне). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки. Взаємозв'язок між набраними балами і оцінкою наведений у робочій програмі навчальної дисципліни.

У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні завдання або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка

сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів), то він не допускається до складання екзамену (диференційованого заліку) під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому в розділі 6 «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», затвердженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора ЧНТУ від 31.08.2020 р. №26.

2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1 Тема 1. Загальна характеристика та окремі питання міжнародного публічного права. Міжнародно-правові підстави та засоби зміни державної території.

Питання для обговорення:

1. Поняття та предмет міжнародного права.
2. Система міжнародного права та її особливості.
3. Функції міжнародного права.
4. Джерела міжнародного права.
5. Норми м'якого права («soft law»).
6. Класифікація міжнародно-правових норм.
6. Основні принципи міжнародного права та їх функції.
7. Особливості принципу територіальної цілісності.
8. Особливості принципу непорушності кордонів.
9. Поняття суб'єкта міжнародного права.
10. Поняття та особливості міжнародної правосуб'єктності.
10. Групи суб'єктів міжнародного права.
11. Поняття та види територій у міжнародному праві.
12. Поняття державної території та її складові частини.
13. Поняття та види державних кордонів.
14. Порядок встановлення державних кордонів.
15. Правомірні способи територіальних змін та їх характеристика.
16. Неправомірні способи територіальних змін та їх характеристика.
17. Поняття та особливості демілітаризації та демілітаризованої території. Повна та часткова демілітаризація.
18. Поняття та особливості нейтралізації. Нейтралізована територія.
19. Поняття та особливості територіального спору.
20. Правова класифікація морських просторів.

21. Правовий режим морських просторів.
22. Поняття, предмет та джерела міжнародного космічного права.
23. Джерела міжнародного морського права.
24. Джерела міжнародного космічного права.
25. Визнання держави: поняття та форми.

Література до теми:

1. Задорожна С.М. Сучасні принципи міжнародного права в ієрархії норм міжнародного, наднаціонального і національного права// С.М. Задорожна/ Правові горизонти. № 14(27). 2019. С. 125-131 URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1337/Правові%20горизонти%202014-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Заключний Акт Наради з Безпеки і Співробітництва в Європі 1975 року URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39501.pdf>
3. Конвенція ООН з морського права від 10 грудня 1982 року URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU82K23R>
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10 грудня 1982 року URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU82K23R>
5. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами від 29 березня 1972 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_126#Text
6. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2021. – 462 с. URL : https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4413&download_id=1440
7. Смирнова К. Концепція «м'якого» права (soft law) в міжнародному праві та праві Європейського Союзу // К. Смирнова/ Український часопис міжнародного права. № 3. 2012. С. 74-78 URL: <http://jusintergentes.com.ua/archives/2012/3/18.pdf>
8. Теорія міжнародного права : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О.В. Бігняка. – Херсон : Видавництво «Гельветика», 2020. – 224 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15562/Бігняк%20О.В.%20Теорія%20міжнародного%20права%20постранично.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
9. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір від 22 квітня 1968 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_483#Text

2.2 Тема 2. Міжнародно-правові підстави і засоби вирішення спорів. Відповідальність у міжнародному праві.

Питання для обговорення:

1. Поняття міжнародного спору.
2. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.
3. Поняття та класифікація мирних засобів вирішення спорів.
4. Дипломатичні (політичні) засоби вирішення спорів та їх характеристика.
5. Правові (судові) засоби вирішення спорів та їх характеристика.
6. Поняття та підстави міжнародної відповідальності.
7. Види та форми міжнародної відповідальності.
8. Політична відповідальність та її форми.
9. Матеріальна відповідальність та її форми.
10. Поняття міжнародного правопорушення, його види та ознаки.
11. Класифікація правопорушень, що тягнуть за собою міжнародно-правову відповідальність.
12. Міжнародний злочин та його ознаки.
13. Групи міжнародних злочинів та їх характеристика.
14. Злочин міжнародного характеру, його види та ознаки.
15. Міжнародні делікти, їх види та ознаки.
16. Обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність держав та їх характеристика.
17. Випадки правомірного застосування збройної сили в міжнародних відносинах.
18. Поняття та ознаки збройного нападу.
19. Поняття та ознаки колективної самооборони.
20. Силкові заходи з метою порятунку власних громадян за кордоном та їх особливості.

Література до теми:

1. Белєвцева В. В. Застосування принципів міжнародного права у сфері забезпечення міжнародної безпеки//В. В. Белєвцева/ Інформація і Право. № 4(39). 2021. С. 135-140 URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/248835/246144>
2. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 544 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9229/Mizhnarodne%20pravo_Pidruchnyk_A%20Voitsikhovskyi_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Декларація про запобігання та усунення спорів та ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці та о ролі ООН в цій галузі прийнята Резолюцією 43/15 Генеральної Асамблеї від 5 грудня 1988 року URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/place_threatening_disputes.shtml
4. Договір про заборону війни як засобу національної політики (Пакт Бріана-Келлога) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_647#Text
5. Манільська декларація про мирне вирішення міжнародних спорів прийнята Резолюцією 37/10 Генеральної Асамблеї ООН від 15 листопада 1982 року URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/manila_declaration.shtml
6. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2021. – 462 с. URL : https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4413&download_id=1440
7. Про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН: Декларація ООН від 24 жовтня 1970 року URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/intlaw_principles.shtml
8. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 3314 (XXIX) від 14 грудня 1974 р. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/aggression.shtml
9. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

2.3 Тема 3. Право міжнародних договорів та організацій.

Питання для обговорення:

1. Поняття права міжнародних договорів.
2. Класифікація міжнародних договорів.
3. Об'єкти міжнародних договорів.
4. Процедура укладення міжнародного договору.
5. Форма і структура міжнародного договору.
6. Ратифікація міжнародних договорів.
7. Затвердження міжнародних договорів.
8. Основні суб'єкти права міжнародних договорів.
9. Підстави припинення дії міжнародного договору.
10. Поняття, ознаки, права та обов'язки міжнародної міждержавної організації.
11. Функції міжнародних міждержавних організацій.
12. Класифікація міжнародних міждержавних організацій.
13. Організація Об'єднаних Націй (загальна характеристика, цілі, повноваження, структура).
14. Регіональні міжнародні міждержавні організації та їх види.
15. Рада Європи (загальна характеристика).
16. ОБСЄ (загальна характеристика).
17. Європейський Союз (загальна характеристика).
18. НАТО (загальна характеристика).
19. Міжнародна Організація Праці (загальна характеристика).
20. МАГАТЕ (загальна характеристика).
21. Міжнародні неурядові організації та їх особливості.
22. Міжнародні зобов'язання України у сфері охорони навколишнього середовища.

Література до теми:

1. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 23 травня 1969 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118%7C#Text
2. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2021. – 462 с. URL : https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4413&download_id=1440
3. Північноатлантичний договір від 4 квітня 1949 року URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text
4. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 року URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
5. Статут Ради Європи від 5 травня 1949 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text
6. Теорія міжнародного права : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О.В. Бігняка. – Херсон : Видавництво «Гельветика», 2020. – 224 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15562/Бігняк%20О.В%20Теорія%20міжнародного%20права%20постранично.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2.4 Тема 4. Загальні положення та суб'єкти міжнародного приватного права. Колізійні норми. Право власності, зовнішньоекономічні договори та деліктні зобов'язання у міжнародному приватному праві.

Питання для обговорення:

1. Поняття та предмет міжнародного приватного права.
2. Система міжнародного приватного права.
3. Методи міжнародного приватного права.
4. Джерела міжнародного приватного права та їх характеристика.
5. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права.
6. Поняття та види колізійних норм в міжнародному приватному праві.
7. Структура колізійної норми.
8. Основні типи колізійних прив'язок.

9. Правовий статус фізичних та юридичних осіб у міжнародному приватному праві.
10. Правовий статус держави у міжнародному приватному праві.
11. Поняття іноземця та зміни правового статусу іноземця за законодавством України.
12. Цивільно-правова відповідальність іноземців в Україні.
13. Правовий статус іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні та види їх діяльності.
14. Поняття, види та правове регулювання іноземних інвестицій.
15. Міжнародний захист іноземних інвестицій.
16. Поняття та об'єкти промислової власності у міжнародному приватному праві.
17. Поняття та способи набуття права власності.
18. Захист права власності та його способи.
19. Характеристика міжнародних торговельних звичаїв «ІНКОТЕРМС».
20. Поняття та порядок укладення зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Література до теми:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
2. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 року № 2709-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
3. Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 No 3773-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
4. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/51712/1/2015%2016H%20печ%20МПП.pdf>
5. Міжнародне приватне право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни / О. О. Кульчій, С. М. Ляхівненко; Полтава: Вищий навчальний заклад Укоопсілки «Полтавський Університет Економіки і Торгівлі» (ПУЕТ). 2016. - 264 с. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/lic2016bac/mpp_03.pdf

6. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С. Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/26_1-Mignar_privat_pravo-Kuzmenko.pdf
7. Паризька конвенція про охорону промислової власності: Міжнародний документ від 20 березня 1883 року URL: https://zakon.gov.ua/laws/show/995_123

2.5 Тема 5. Правовідносини з іноземним елементом. Міжнародний цивільний процес та способи вирішення спорів з іноземним елементом.

Питання для обговорення:

1. Колізійні прив'язки щодо спадкових відносин.
2. Поняття, види, форма заповіту в міжнародному приватному праві.
3. Поняття та умови укладення шлюбу. Підстави припинення шлюбу за законодавством України та їх характеристика.
4. Джерела правового регулювання сімейних правовідносин в міжнародному приватному праві.
5. Колізійні питання оформлення шлюбу в міжнародному приватному праві.
6. Укладення шлюбу та проблема його визнання за кордоном.
7. Припинення шлюбу з іноземцем або особою без громадянства.
8. Розірвання шлюбу та проблема його визнання за кордоном.
9. Колізійні норми у сфері трудових правовідносин.
10. Правове регулювання праці іноземців в Україні.
11. Правове регулювання праці громадян України за кордоном.
12. Види міжнародної праці в Україні.
13. Особливості та джерела міжнародного цивільного процесу.
14. Поняття, класифікація та особливості міжнародної підсудності.
15. Виконання судових доручень іноземних судів.
16. Звернення судів України з дорученням до іноземних судів.
17. Визнання рішень іноземного суду.

18. Виконання рішень іноземного суду.
19. Поняття та особливості третейських судів.
20. Види міжнародних комерційних арбітражів.
21. Поняття арбітражної угоди, її ознаки та умови.
22. Склад третейського суду.
23. Джерела правових норм, які регулюють визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Література до теми:

1. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 року № 2709-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
2. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 р. № 4002- XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25. – Ст.198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>
3. Заплітна І., Гакало І. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН. Збірник наукових праць SCIENTIA. 2022. URL : <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/17850>
4. Конвенція з примирення і арбітражу в рамках НБСЄ від 15 грудня 1992 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a11#Text
5. Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 5.10.1961 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_424#Text
6. Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18 березня 1970 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_922#Text
7. Михайлів М. О. Національне законодавство як джерело правового регулювання міжнародних спадкових відносин. Науковий вісник публічного та приватного права. Міжнародне право. Випуск 3. 2020. С. 229-235 URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3401/1/михайлів%20%282%29.pdf>
8. Міжнародне приватне право : навч. посібник / І. І. Килимник, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 111 с. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/51712/1/2015%2016Н%20печ%20МІПІ.pdf>
9. Міжнародне приватне право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни / О. О. Кульчій, С. М. Ляхівненко; Полтава: Вищий навчальний заклад Укоопсілки «Полтавський Університет Економіки і Торгівлі» (ПУЕТ). 2016. - 264 с. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/lic2016bac/mpp_03.pdf
10. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С. Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с. URL:

https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/26_1-Mignar_privat_pravo-Kuzmenko.pdf

11. Сімейний кодекс України (2002).№ 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
12. Ткаченко В. Колізійні питання реалізації права на шлюб у міжнародному приватному праві//В. Ткаченко/ Підприємництво, господарство і право. № 6. 2020. С. 282-286 URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/6/48.pdf>
13. Цірат Г. А. Міжнародний комерційний арбітраж : навч. посіб. / Г.А. Цірат. К.: Алерта, 2019. 410 с. URL: https://jvs.law/wp-content/uploads/2021/04/G.TSirat_Arbitrazh_2019-2.pdf

2.6 Тема 6. Право Європейського Союзу та його особливості. Галузевий механізм права Європейського Союзу.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.
2. Поняття та система права Європейського Союзу.
3. Первинне право Європейського Союзу.
4. Вторинне право Європейського Союзу.
5. Суб'єкти та принципи права Європейського Союзу.
6. Система міжнародних договорів ЄС.
7. Європейський парламент: структура, повноваження і порядок формування.
8. Європейська рада: склад і повноваження.
9. Цілі та принципи Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.
10. Загальні положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.
11. Інституційний механізм Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.
12. Принципи організації діяльності інститутів ЄС.
13. Судова система ЄС (загальна характеристика).
14. Структура Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.
15. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Література до теми:

1. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року № 1629-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
2. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. О-72 Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с. URL : [http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3227/1/КОВАЛІВ%20М.В.-
--Основи%20права...--посібник-.pdf](http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3227/1/КОВАЛІВ%20М.В.-%20Основи%20права...--посібник-.pdf)
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Право Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 9-те, змінене і допов. – Харків : Право, 2019. – 442 с.
5. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

2.7 Тема 7. Окремі питання міжнародного гуманітарного права. Міжнародний захист прав людини.

Питання для обговорення:

1. Поняття, предмет та особливості міжнародного гуманітарного права.
2. Джерела міжнародного гуманітарного права.
3. Принципи міжнародного гуманітарного праваю
4. Збройний конфлікт міжнародного характеру: поняття та види.
5. Збройний конфлікт неміжнародного характеру: поняття та особливості.
6. Неміжнародний (внутрішній) збройний конфлікт: поняття та особливості.
7. Категорії учасників/неучасників збройних конфліктів.
8. Комбатанти: поняття, правовий статус, риси.
9. Загальна характеристика та правовий статус найманців.
10. Загальна характеристика та правовий статус добровольців.
11. Загальна характеристика та правовий статус шпипунів.
12. Загальна характеристика та правовий статус військовополонених.
13. Загальна характеристика та правовий статус некомбатантів.
14. Загальна характеристика засобів і методів ведення війни.

15. Види актів агресії.
16. Міжнародно-правові наслідки оголошення війни.
17. Форми припинення війни та їх загальна характеристика.
18. Поняття та види нейтралітету під час війни.
19. Види серйозних порушень міжнародного гуманітарного права.
20. Основні міжнародні договори у галузі прав людини.
21. Роль і значення (Європейської) Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 року.
22. Роль і значення практики Європейського суду з прав людини для правової системи України.
23. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правовий статус індивіда.

Література до теми:

1. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
2. Гаазька конвенція про мирне вирішення міжнародних спорів від 18.10.1907 р. URL: <https://docs.pca-cpa.org/2016/01/1907-Convention-for-the-Pacific-Settlement-of-International-Disputes.pdf>
3. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають не вибіркову дію від 10 жовтня 1980 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text
4. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13 січня 1993 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
6. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
7. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців від 4 грудня 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_103#Text
8. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. / За заг. ред. Теліпко В. Е. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 608 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/26_2-Mizhnarodne_publichne_pravo-Telipko2010.pdf

9. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. / О. В. Сенаторова. – Київ: ФОП Голембовська О.О. – 208 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_6_copy.pdf
10. Статут Міжнародного Військового Трибуналу для суду і покарання головних військових злочинців європейських країн від 8 серпня 1945 року (Статут Нюрнберзького Трибуналу) URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/140950_140950

Питання для самоконтролю

1. Арбітраж ad hoc.
2. Види міжнародних арбітражів.
3. Деліктні зобов'язання у міжнародному приватному праві.
4. Джерела (форми) міжнародного приватного права.

5. Джерела міжнародного цивільного процесу.
6. Договірні зобов'язання у міжнародному приватному праві.
7. Засоби ведення війни.
8. Застосування збройної сили у міжнародних відносинах.
9. Збройний напад та його особливості.
10. Класифікація колізійних норм.
11. Колізії законів у сфері спадкування.
12. Колізійні питання права власності.
13. Колізійні прив'язки, застосовувані до регламентації трудових відносин з іноземним елементом.
14. Конфлікт кваліфікацій та способи їх вирішення.
15. Методи ведення війни.
16. Методи регулювання відносин в міжнародному приватному праві.
17. Міжнародна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права.
18. Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням.
19. Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням.
20. Міжнародні зобов'язання України у сфері охорони навколишнього середовища.
21. Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів, підготовлені Міжнародною торговою палатою (Правила «ІНКОТЕРМС»).
22. Міжнародно-правова відповідальність та її ознаки.
23. Міжнародно-правові засади статусу та режиму повітряних та космічних просторів.
24. Міжнародно-правові питання участі України в міжнародних організаціях.
25. Міжнародно-правові санкції.
26. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правовий статус індивіда.
27. Місце арбітражної угоди в системі міжнародного комерційного арбітражу.
28. Місце міжнародного права в національній правовій системі.
29. Неправомірні способи територіальних змін.
30. Основні види міжнародних правопорушень.
31. Основні міжнародні договори у галузі прав людини.
32. Основні міжнародно-правові акти, що встановлюють загальнолюдські стандарти прав і свобод особи, та стосуються правового статусу людини і громадянина і з якими узгоджуються приписи Конституції і відповідних нормативних актів України (назвати принаймні 6 актів).
33. Основні способи вирішення міжнародних спорів.
34. Основоположні принципи Міжнародного гуманітарного права.
35. Особливості формування складу третейського суду.

36. Питання статусу та режиму морських просторів.
37. Поняття «Ад'юдикація».
38. Поняття «Анексія».
39. Поняття «Дебіляція».
40. Поняття «Демілітаризація».
41. Поняття «доміцилій».
42. Поняття «загальна правосуб'єктність», «галузева правосуб'єктність» та «спеціальна правосуб'єктність».
43. Поняття «Зовнішньоекономічний договір (контракт)».
44. Поняття «Інтервенція».
45. Поняття «Нейтралізація».
46. Поняття «Окупація».
47. Поняття «Ординарна репарація» та «Надзвичайна репарація».
48. Поняття «Ординарна сатисфакція» та «Надзвичайна сатисфакція».
49. Поняття «Плебіцит».
50. Поняття «Репресалія».
51. Поняття «Ресторація».
52. Поняття «Реторсія».
53. Поняття «Санкція».
54. Поняття «Субституція».
55. Поняття «Цесія».
56. Поняття демілітаризації та нейтралізації.
57. Поняття міжнародних стандартів в галузі прав людини.
58. Поняття міжнародного спору. Основні джерела мирних засобів розв'язання міжнародних спорів.
59. Поняття наднаціональності.
60. Поняття та види прив'язок колізійної норми.
61. Поняття та основні форми визнання у міжнародному праві.
62. Поняття та особливості колективної самооборони.
63. Поняття та особливості міжнародного цивільного процесу.
64. Поняття та особливості уніфікації норм міжнародного приватного права.
65. Поняття та правовий режим території у міжнародному праві.
66. Поняття та правовий статус військовополоненого.
67. Поняття та правовий статус комбатанта.
68. Поняття та правовий статус найманця (МГП).
69. Поняття та правовий статус некомбатантів.
70. Поняття та розмежування міжнародного збройного конфлікту, збройного конфлікту не міжнародного характеру та неміжнародного (внутрішнього) збройного конфлікту.
71. Поняття та структура колізійної норми.
72. Поняття та суб'єкти зовнішньоекономічного договору.
73. Поняття та сутність *Lex voluntaris*.
74. Поняття, види і способи гармонізації норм міжнародного приватного права.

75. Порядок припинення міжнародних договорів України.
76. Порядок розірвання транскордонних шлюбів.
77. Порядок укладення міжнародних договорів України.
78. Порядок укладення транскордонних шлюбів.
79. Правове регулювання особистих немайнових і майнових відносин подружжя, укладених іноземним елементом.
80. Правомірні способи територіальних змін.
81. Принципи автономії волі у міжнародному приватному праві.
82. Принципи міжнародного гуманітарного права.
83. Принципи міжнародного комерційного арбітражу.
84. Принципи співвідношення європейського і національного права.
85. Процедура ратифікації міжнародних договорів України.
86. Риси третейського порядку вирішення приватноправових спорів з іноземним елементом.
87. Роль і значення (Європейської) Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 року.
88. Роль і значення практики Європейського суду з прав людини для правової системи України.
89. Силкові збройні заходи з метою порятунку власних громадян за кордоном та їх особливості.
90. Спеціалізовані міжнародні комерційні арбітражі.
91. Статус комбатантів, інших учасників збройного конфлікту та цивільних осіб у міжнародному гуманітарному праві.
92. Сторони збройного конфлікту.
93. Суб'єкти та види міжнародно-правової відповідальності.
94. Сутність *Lex rei sitae*.
95. Територіальний спір та його суб'єкти.
96. Українське законодавство про статут спадкування.
97. Умови застосування норм міжнародного гуманітарного права.
98. Учасники збройного конфлікту.
100. Форми міжнародно-правової відповідальності.